

HÄSTENS MAKT – OLIKA FORMER AV MAKT VID ETT HVB FÖR SEXUELLT UTSATTA FLICKOR DÄR MAN ANVÄNDER BEHANDLINGSMETODEN HÄSTUNDERSTÖDD TERAPI

Liv Widing

Institutionen för socialvetenskap, Marie Cederschiöld högskola

Den sociala barnvården är en del av det sociala arbetet som riktar särskilt fokus mot barn och unga. I min forskning ligger fokus på flickor som har blivit utsatta för sexuella övergrepp och som med frivillighet eller tvång omhändertagits av sociala myndigheter och placerats på ett specifikt HVB där man arbetar med en behandlingsmetod som kallas hästunderstödd terapi. Forskning om behandlingsmetoden hästunderstödd terapi har i hög grad hittills handlat om att öka kunskapen om fördelarna med hästar som medterapeuter i olika sammanhang (se t ex Carlsson, 2017). Samtidigt påtalas också behovet av ytterligare kunskap om hästunderstödd terapi som på ett ännu tydligare sätt definierar behandlingsinslagen (se t ex Andersson, 2021). Därtill finns det ett ökat behov av kunskap om behandlingsmetoder i stort i socialt behandlingsarbete. I en granskning från 2023 framkom till exempel att det i Sverige används över 100 olika sorters insatser inom den sociala barnvården av vilka endast en tredjedel vilade på någon form av vetenskapligt stöd (Bergström m. fl., 2023).

Min forskning bidrar med ett nytt perspektiv på forskningen om hästunderstödd terapi på så sätt att jag anlägger ett kritiskt perspektiv i syfte att synliggöra ojämlikheter som kan gömma sig i behandlingsinslag som ej är helt definierade (se t ex Laanemets & Kristiansen, 2008).

Mitt resultat visar hur omhändertagna flickor genom att ta hand om hästar och ge dem omsorg fostras in i det framtida moderskapet. Detta är något som visats i tidigare forskning (jfr t ex Claezon & Hilte, 2005; Hamreby, 2004; Laanemets & Kristiansen, 2008; Mattsson, 2005). Det som dock skiljer detta sammanhang från övrig forskning är att här är det hästar som är centrala i behandlingsinsatsen - samt det faktum att hästar behöver omsorg och tas om hand - som används för att praktisera moderskapet och de normer och föreställningar som förknippas med moderskapet (Hirdman, 1988). Samtidigt visar jag också hur omhändertagna flickor ska stärkas som individer för att bli autonoma och självständiga genom att träna ledarskap på hästar. Flickor fostras alltså å ena sidan till ett traditionellt moderskap samtidigt som de å andra sidan stärks till autonoma individer. Dessa ytterligheter tolkar jag utifrån både ett upprätthållande av konstruerad kvinnlighet samt utifrån feministiska värden (jfr Forsberg, 2007, 2012; Hirdman, 1988; Nikku, 2005). Slutligen synliggörs hur det sociala arbetets fostrande ideal till stor del omsätts i praktik med hjälp av hästar och de rutiner som finns runt hästar och stall vilket bidrar till att upprätthålla ojämlika maktrelationer mellan klient och system (flickor och behandlare) (jfr

Järvinen, 2002), samtidigt som de också blir del i att förstärka den sociala barnvårdens fostrans- och förändringspraktik med särskilt fokus på flickor (jfr Andersson Vogel, 2020).

Det centrala budskapet är att hästar används som medel för att iscensätta olika former av makt vilket visar att de strukturella ojämlikheter som präglar samhället återfinns i den HVB-kontext som studeras (jfr Acker, 2006). Konkret betyder detta att makt till stor del upprätthålls genom att använda hästar på olika sätt vilket skapar vissa specifika förutsättningar för att bedriva HVB-vård av flickor på.

Nyckelord: sexuellt utsatta flickor, social barnvård

REFERENSER

- Acker, J. (2006) Inequality regimes: gender, class, and race in organizations. In: *Gender and Society*. 2006; Vol. 20, No. 4. pp. 441-464.
- Andersson Vogel, M. (2020) *Disciplinering, femininitet och tvångsvård. Tjejers vardag vid särskilda ungdomshem*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, P. (2021) *Kartläggning av verksamheter som erbjuder hästunderstödda insatser i Sverige 2021*. Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori, Göteborgs universitet.
- Bergström, M., Sundell, K., Olsson, T. et al. (2023) Interventions in child welfare: A Swedish inventory. In: *Child and Family Social Work*. 2023; Vol. 28, No. 1. pp. 117-124.
- Carlsson, C. (2017) *Hästunderstött socialt arbete – ett samtalsrum med potentiella möjligheter för ungdomar med självskadebeteenden och deras personal*. Diss.
- Claezon, I. & Hilde, M. (2005) *Flickor och pojkar på institution - ett könsperspektiv på vården av ungdomar* Stockholm: Barnhuset.
- Forsberg, L. (2007) *Att utveckla handlingskraft. Om flickors identitetsskapande processer i stallet*. Licentiate Thesis, Department of Education, Luleå University of Technology, Luleå.
- Hamreby, K. (2004) *Flickor och pojkar i den sociala barnvården – Föreställningar om kön och sociala problem under 1900-talet* Umeå: Umeå universitet.
- Hirdman, Y. (1988) *Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociala underordning*. *Kvinnovetenskaplig tidsskrift* NR 3/1988.
- Järvinen, M. (2002). *Mötet mellan klient och system – om forskning i socialt arbete*. *Dansk Sociologi*, 2002, Vol 13, Issue 2, p. 73-84 [2020-03-12].
- Laanemets, L., & Kristiansen, A. (2008) *Kön och behandling inom tvångsvård. En studie av hur vården organiseras med avseende på genus*. Stockholm: Statens Institutionsstyrelse.
- Mattsson, T. (2005). *I viljan att göra det normala: en kritisk studie av genusperspektivet i missbrukarvården*. *Égalité*. Diss.

Nikku, N. (2005). Stallkulturen som arena för flickors identitetsskapande processer. Sociologisk Forskning, nr 4 s 29-34.